

Helsepersonelloven

Helseavdelingen ved ass. fylkeslege Mette Hjermann og
jurist/seniorrådgiver Grete K Nielsen

Fylkesmannen i Oslo og Viken

Dette blir det fokusert på

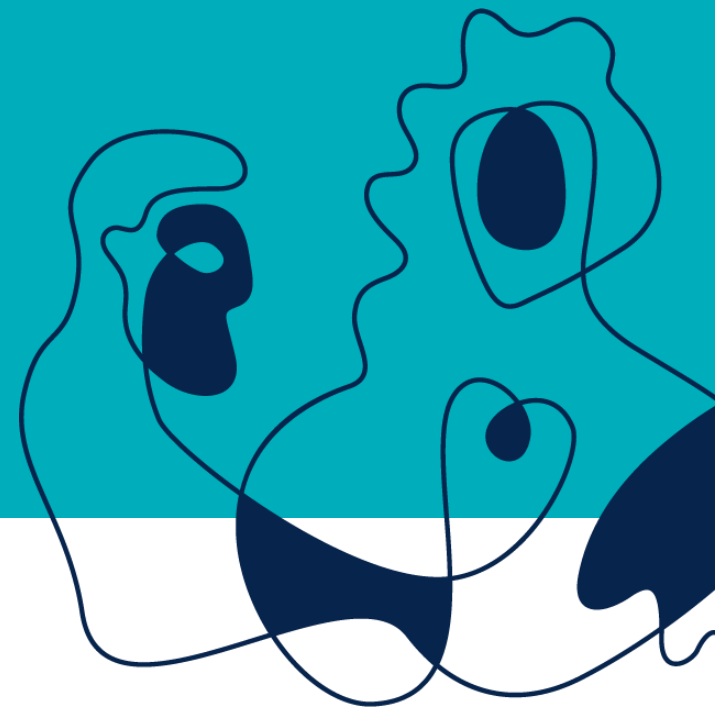
- I. Forsvarlighetskravet
- II. Dokumentasjonsplikten
- III. Taushetsplikt – opplysningsrett
 - opplysningsplikt
- IV. Opplysningsplikten (til barnevernet)?
- V. Klage

I. Forsvarlighetskravet

Fylkesmannen i Oslo og Viken

Forsvarlighetskravet. Helsepersonelloven § 4:

"Helsepersonell skal utføre sitt arbeid i samsvar med de krav til faglig forsvarlighet og omsorgsfull hjelp som kan forventes ut fra helsepersonellets kvalifikasjoner, arbeidets karakter og situasjonen for øvrig.

Helsepersonell skal innrette seg etter sine faglige kvalifikasjoner, og skal innhente bistand eller henvise pasienter videre der dette er nødvendig og mulig. Dersom pasientens behov tilsier det, skal yrkesutøvelsen skje ved samarbeid og samhandling med annet kvalifisert personell.

Helsepersonell har plikt til å delta i arbeid med individuell plan når en pasient eller bruker har rett til slik plan etter pasient- og brukerrettighetsloven § 2-5."

Hva betyr dette?

- Faglig forsvarlig:
 - fagmiljøet som til enhver tid legger innholdet i hva som er forsvarlig helsehjelp på de ulike områdene.
 - Slik vil faglige kilder som nasjonalfaglige veiledere, felleskatalogen, legemiddelhåndboken, NEL, Up to date, legevaktshåndboka, medisinsk indeks, være med på å gi innholdet til dette begrepet.
- Omsorgsfull hjelp
 - Kommunikasjon. Ansvar på helsepersonell. Krav til profesjonalitet
- Helsepersonell: forutsetningene for å gi helsehjelpen, f.eks.
 - utdannelse, erfaringer, det systemet man jobber (rutiner, kollegaer, utstyr ol)
- Helsehjelpen må være innenfor det som norsk helsevesen er ment å utføre.

Forsvarlighetskravet. God praksis. «Beste praksis»

God praksis

Forsvarlighet

Handlingsrom

Stort avvik fra god praksis = uforsvarlig

Kasus 1

En eldre dame falt på sykehjemmet om natta. Pleieassistentene fant henne, og kontaktet sykepleier. Hun hadde ikke tid til å komme, og sa at vedkommende måtte ligge i ro til hun fikk tilsyn. Pleieassistentene hadde dermed latt han ligge på gulvet i flere timer uten tilsyn før morgenen kom. Om morgenen ble pårørende kontaktet, som kom å fant henne fremdeles på gulvet uten noe tilsyn. Sengen viste seg å være full av urin, pasienten var blitt mye mer forvirret og hun hadde et sår i panna.

- Er dette forsvarlig helsehjelp?

Kasus 2

Tre pasient klager på samme fastlegevikar- gjaldt opptreden og kommunikasjon. (cirka samme tid)

- Klage på mangel på empati, omsorg og ydmykhet i møte med pasient
 - Klage på upassende opptreden og mangelfull respekt i møte med pasienten/følte seg krenket av legen (hadde vansker med å få hjelp til å skrive erklæring til NAV)
 - Klage på opptreden/ ovenfra ned holdning, hvor legen er mer opptatt av å finne ut av ting selv enn å lytte til tidligere historikk og pasientens behov. Legen kommer med merkelige utsagn som provoserer pasienten
-
- Er dette forsvarlig helsehjelp?

Kasus: 3

- Du jobber i en liten kommune med 3 fastleger. Du har nettopp hatt en konsultasjon med en oppegående pasient på listen din for ryggsmarter. Han sender deg en venneforespørsel på Facebook.
- Skal du godta den?
- Samme pasient kommer 1 uke etterpå og spør om Nobligan og sovetabletter, ettersom han har prøvd det fra en venn og det fungerte så bra. Han trenger bare minstepakning.
- Vurderer du dette annerledes om du ikke kjente han på facebook?

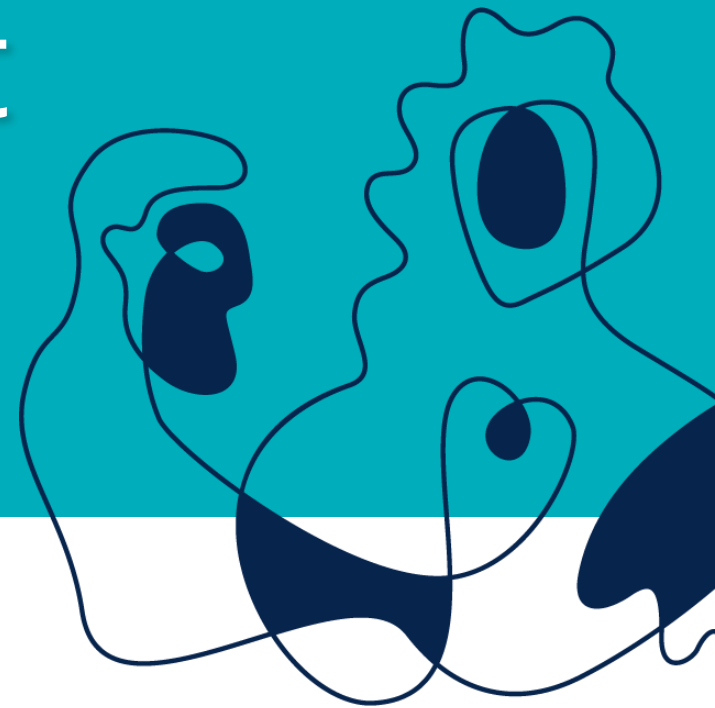
Kasus 4

- Dr Helene jobber i en liten kommune med 3 fastleger. Hun ser at en pasient med letter depresjon og smerter trenger noen å jogge med om kveldene. Pasienten er også mor dr helene sine barns venner og dere møtes av og til på foreldresammenkomster. Dr helene tenker at hun også trenger en jobbetur 2 ganger i uken. Dr Helene tenker at kanskje hun kan foreslå at hun jogger sammen med pasienten 2 ganger i uken. Det hadde også være hyggelig for henne, ettersom dr helene ikke kjenner så mange der hun bor?
- De jogger sammen 2 ganger i uken i noen uker. Så kommer hun til dr Helene med mer uttalt psykiske vansker og spør om medisiner.
- En lignende kasus i Oslo og Viken endte med at legen ble så truet at hun måtte flytte fra Norge.

II. Dokumentasjonsplikt

Fylkesmannen i Oslo og Viken

Helsepersonelloven § 40 – krav til journalens innhold m.m:

"Journalen skal føres i samsvar med god yrkesskikk og skal inneholde relevante og nødvendige opplysninger om pasienten og helsehjelpen, samt de opplysninger som er nødvendige for å oppfylle meldeplikt eller opplysningsplikt fastsatt i lov eller i medhold av lov. (143) Journalen skal være lett å forstå for annet kvalifisert helsepersonell."

Pasientjournalforskriften (NY! Trådt i kraft 01.07.19) § 4

«Journalen skal inneholde opplysninger som er relevante og nødvendige for å yte helsehjelp til den enkelte pasient, jf. helsepersonelloven § 40. Dette inkluderer opplysninger for å kunne identifisere og kontakte pasienten og virksomheten der helsehjelpen gis. Journalen skal gi en oversiktlig og samlet fremstilling av pasientens helsetilstand slik at det er lett for helsepersonell å sette seg inn i pasientens helsetilstand og eventuelt videre planlagt helsehjelp.

Journalen skal også inneholde opplysninger som er nødvendige for å oppfylle helsepersonellets meldeplikt eller opplysningsplikt fastsatt i lov eller i medhold av lov.

En oversikt over hvilke opplysninger som kan være relevante og nødvendige etter første og andre ledd, er angitt i § 5 til § 8. Oversikten er ikke uttømmende».

Journalnotater i allmennpraksis

- Bruker dere noe system eller oppsett på journalnotatene slik som på sykehuset?
- Lett å glemme diagnostiske vurderinger og behandlingsplan med mål??
 - Det er dette som er de viktige medisinske vurderingene i helsehjelpen.
- SOAP:
 - Subjektiv
 - Objektiv
 - Analyse
 - Plan
- «Fremkomme nok dokumentasjon til at neste lege forstår hva som er tenkt, gjort og planlagt rundt helsehjelpen»

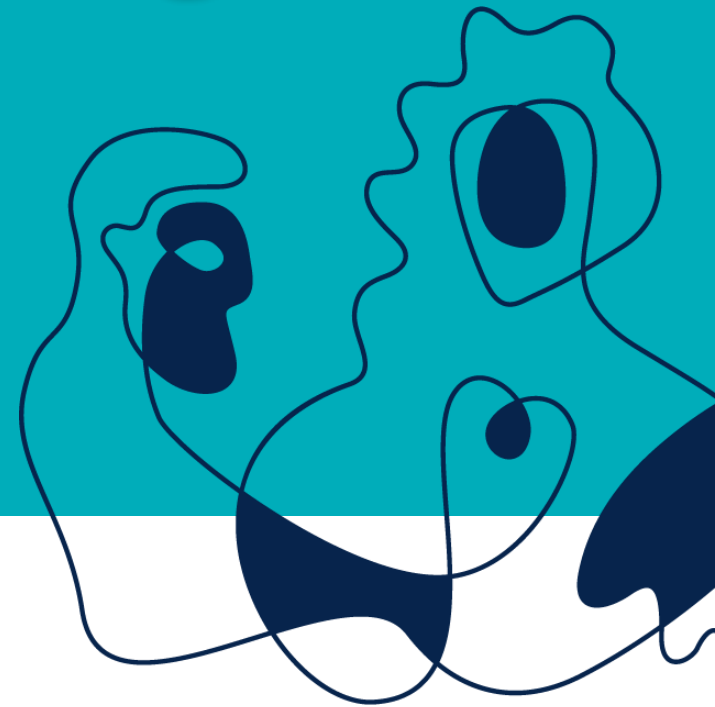
Kasus 5

- Konsultasjon:
 - Diagnosen: skuldersmerter
 - Kommer for fornyelse av resept på Paralgin forte.
 - Rp. Paralginforte 100 stk x 2
- Konsultasjon
 - Diagnose : situasjonsbetinget psykisk belastning
 - Har er lang samtale om situasjonene hennes nå. Hun er i en vanskelig periode og har kastet ut mannen.
 - Rp. Sobril 25 mg no 30 stk
 - Rp. Imovane 7,5 mg no 30 stk.
 - Sykemelding utskrevet.
- Journalføringsplikten oppfylt??

III. Taushetsplikt – opplysningsrett - opplysningsplikt

Fylkesmannen i Oslo og Viken

Taushetsplikt

Hovedregelen i helsepersonelloven § 21:

"Helsepersonell skal hindre at andre får adgang eller kjennskap til opplysninger om folks legems- eller sykdomsforhold eller andre personlige forhold som de får vite om i egenskap av å være helsepersonell."

Kasus 6

Lege finner en pose med narkotika på en bevisstløs pasient etter innleggelse på Oslo Universitetssykehus Ullevål

Politiet blir varslet og kommer til sykehuset for å hente posen. Under overlevering av posen gnir legen posen mellom hendene før han gir den til politiet. For dette får han forelegg for å ha fjernet mulige spor av DNA, jf. straffeloven § 132 første ledd

- Er dette greit? Hvorfor gjør helsepersonellet dette?
- Hvilke lover/bestemmelser regulerer dette?

Kasus 6: svar

- Er dette greit?
 - Høyesterett: ja. Aktivitetsplikten («*skal hindre*») i taushetspliktbestemmelsen innebar at legen ikke bare kunne, men skulle fjerne pasientens DNA-spor fra en pose.
- Hvilke lovbestemmelser regulerer dette?
 - Helsepersonelloven § 21: «*Hovedregel om taushetsplikt*

Mulighet til å gi ut informasjon etter helsepersonelloven 31 (informasjon til nødetater) som unntak fra taushetsplikten?

Taushetsplikt – opplysningsrett – opplysningsplikt

Hovedregel: Taushetsplikt

Unntak nr. 1

Samtykke

Unntak nr. 2

lovbestemmelser som
sier at man kan/har
rett til å dele
opplysninger under
visse omstendigheter

KAN

Unntak nr. 3

lovbestemmelser som
sier at man har
opplysningsplikt

SKAL

Viktigste unntak fra taushetsplikten - opplysningsrett

- § 22: samtykke til å gi informasjon
- § 23 nr 1: kjent med opplysningene fra før
- § 23 nr 2: ingen berettiget interesse tilsier hemmelighold
- § 23 nr 3: individualiserende kjennetegn er utelatt
- § 23 nr 4: tungtveiende private eller offentlige interesser gjør det rettmessig
- § 23 nr 5: dyr blir utsatt for slik mishandling - Mattilsynet / politiet
- § 23 nr 6: regler fastsatt i annen lov eller forskrift
- § 24: opplysninger om avdød person ved vektige grunner
- § 25: samarbeidende personell kan få opplysninger med mindre pasienten motsetter seg
- § 26 til administrative systemer for helsehjelp / internkontroll / kvalitetssikring

Hva kan du si?

1. Kona ringer for sin mann og lurер på om henvisningen til DPS er sendt eller ikke?
 2. Kan alt av helseopplysninger utleveres i skjema fra NAV?
 3. Mannen ringer og lurер på hva som feiler kona og videre plan for behandlingen. Hun ble akuttinnlagt i går. Han er oppført som nærmeste pårørende.
 4. Diskutere en pasient med en kollega for veiledning?
 5. Ringe politiet dersom en pasient kjører bil når du nettopp har gitt muntlig kjøreforbud?
 6. Når en bonde er så deprimert at han «glemmer» å passe dyrene?
 7. Når en pasient/kollega er helsepersonell og du avdekker en rusavhengighet?
 8. Når en pasient forteller at han drepte et menneske eller utøvde overgrep mot barn?
 9. Når ruskonsulenten ringer og lurер på om pasienten har kommet på timen?
 10. Når deltagere i ansvarsgruppa spør om helsetilstanden?
 11. Når hjemmesykepleien spør om diagnoser på pasientene?
1. til den som fra før er kjent med opplysningene,
 2. når ingen berettiget interesse tilsier hemmelighold,
 3. videre når behovet for beskyttelse må anses ivaretatt ved at individualiserende kjennetegn er utelatt,
 4. videre når tungtveiende private eller offentlige interesser gjør det rettmessig å gi opplysningene videre,
 5. videre når helsepersonell gjennom sin yrkesutøvelse har grunn til å tro at dyr blir utsatt for slik mishandling eller alvorlig svikt vedrørende miljø, tilsyn og stell at det anses rettmessig å gi opplysningene videre til Mattilsynet eller politiet eller
 6. videre etter regler fastsatt i lov eller i medhold av lov når det er uttrykkelig fastsatt eller klart forutsatt at taushetsplikt ikke skal gjelde

Opplysningsrett vs. opplysningsplikt

Kan

- Etter død og vektige grunner
- Med mindre motsetter seg
- Til ledere, for å kunne gi helsehjelp, kvalitetsystemer, internkontroll
- Sakkyndig til oppdragsgiver
- Forskning: dep bestemmer
- Særrekasjonsdømte utlendinger – til utlendingsmyndigheter

Skal

- Tilsynsmyndighet (tilsyn))
- Nødetater (nødhjelp)
- Kommunale helse og omsorgstjenester (behov for tiltak og samtykke)
- Gravid rusmisbruker
- Barneverntjenesten
- FM: Førerkort: lege, psykolog og optiker
- Koordinerende enhet: behov IP / koordinator (samtykke)
- Registre: fødsler, dødsfall, betydelig personskaade

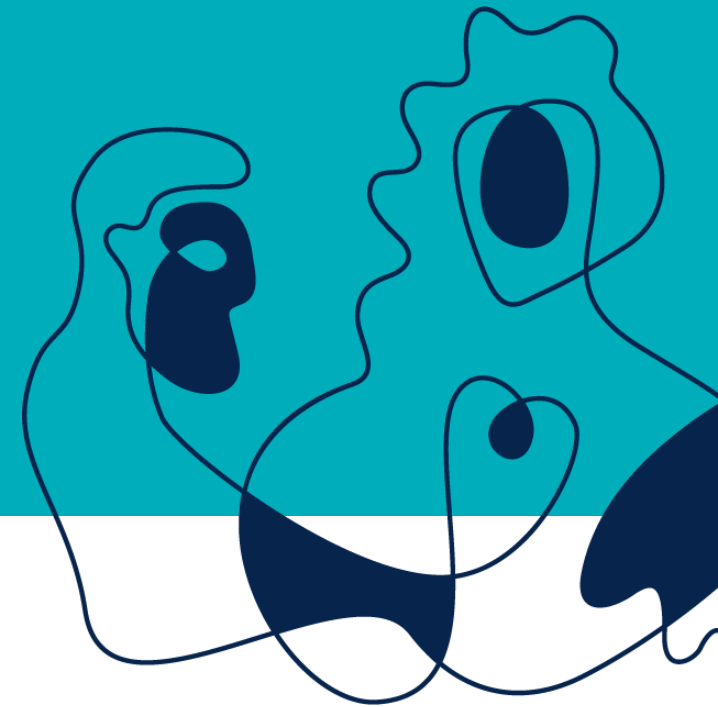
Snoking

Helsepersonelloven § 21a forbyr urettmessig tilegnelse av taushetsbelagte opplysninger

"Det er forbudt å lese, søke etter eller på annen måte tilegne seg, bruke eller besitte opplysninger som nevnt i § 21 uten at det er begrunnet i helsehjelp til pasienten, administrasjon av slik hjelp eller har særskilt hjemmel i lov eller forskrift."

IV. Opplysningsplikt til barnevernet

Fylkesmannen i Oslo og Viken

Opplysningsplikt til barnevernet

Foto: Foto: Silje Rindal

Helsepersonelloven § 33:

"[...] Helsepersonell skal uten hinder av taushetsplikt etter § 21 melde fra til barneverntjenesten uten ugrunnet opphold

- a) Når det er **grunn til å tro** at et barn blir eller vil bli mishandlet, utsatt for alvorlige mangler ved den daglige omsorgen eller det foreligger andre former for **alvorlig omsorgssvikt**,
- b) Når det er **grunn til å tro** at et barn har en livstruende eller annen alvorlig sykdom eller skade og **ikke kommer til undersøkelse eller behandling**, eller at et barn med nedsatt funksjonsevne eller et spesielt hjelpetrengende barn ikke får dekket sitt særlige behov for behandling eller opplæring
- c) Når et barn viser **alvorlige atferdsvansker** i form av alvorlig eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rusmidler eller en annen form for utpreget normløs atferd,
- d) når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli utnyttet til **menneskehandel**

Opplysningsplikt til barnevernet forts.

Oppsummering av kunnskap fra tilsyn mv.

Helsepersonells opplysningsplikt til barnevernet

HELSETILSYNET
Tilsyn med barnevern, sosial- og helsepersonell

RAPPORT FRA
HELSETILSYNET 2/2014

MARS
2014

Helsepersonelloven § 33:

- Helsepersonell plikter også å gi opplysninger etter pålegg i samsvar med barnevernloven § 6-4
- I helseinstitusjoner skal det utpekes **en person** som skal ha ansvaret for **videreformidling av opplysninger etter annet og tredje ledd**. Denne personen skal **uten ugrunnet opphold** gi melder tilbakemelding på om melding etter annet ledd er videreformidlet. Dersom meldingen ikke er videreformidlet, skal det begrunnes. **Melder har fortsatt et ansvar for å melde**, dersom melder mener at **vilkårene etter annet ledd er oppfylt**. Personen som har ansvaret for videreformidling av opplysningene skal også påse at **barneverntjenestenes tilbakemeldinger** etter barnevernloven § 6-7 a, uten ugrunnet opphold videreformidles til melder.

Foto: Foto: Silje Rindal

Kasus 7

En mindreårig pasient og hennes mor har i en kort periode hatt samtaler med psykologspesialist ved BUP på grunn av vanskeligheter i hjemmesituasjonen. Pasienten har hatt samtaler både alene og sammen med sin mor. Psykologspesialisten ble i løpet av samtalene bekymret for pasientens hjemmesituasjon, blant annet på grunn av noe høyt alkoholinntak og morens voldelige samboer. Både mor og datter ble informert om at det på bakgrunn av informasjonen som fremkom i samtalene ville bli sendt en bekymringsmelding til barnevernet.

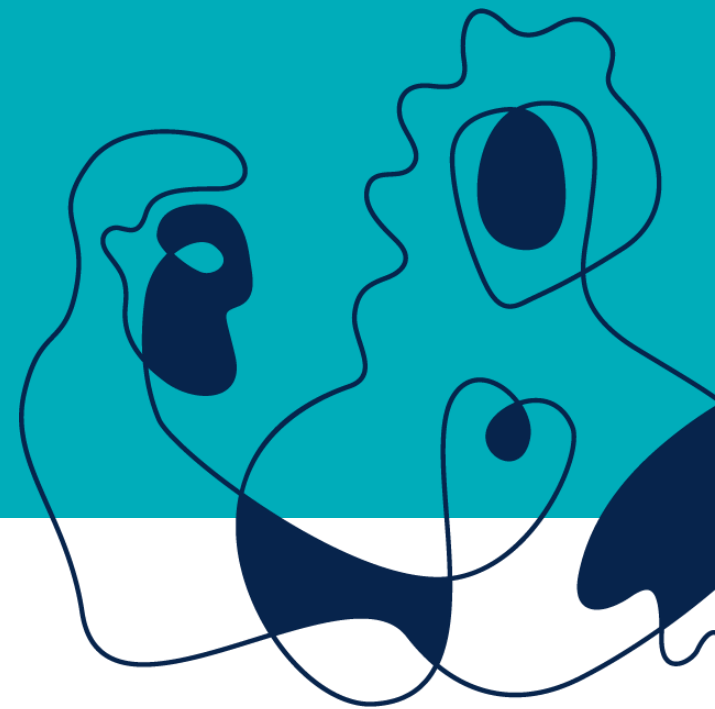
Av mors klage fremgår det at verken hun eller datteren synes det var riktig at barnevernet skulle involveres. Mor mener nå at datteren har blitt redd og skremt av at barnevernet har blitt kontaktet.

I brev fra BUP fremgår det at bekymring til barnevernet ble sendt på bakgrunn av informasjon som kom fra henvisende lege og informasjon som framkom i samtale med mor og pasienten. Psykologspesialisten har understreket at hun hele tiden har søkt å gi pasienten og mor god informasjon, spesielt om kontakten med barnevernet og at de har et ønske om at pasienten og hennes mor vil fortsette med samtalene ved BUP.

V. Klage

Fylkesmannen i Oslo og Viken

Har noe gått galt?

Foto: Scanpix

- Mener pasienten at helsetjenesten har brutt loven til ulempe for seg, er blitt feilbehandlet osv.?
 - Kan kreve "anmodning om vurdering av mulig lovbrudd" jfr. pasient- og brukerrettighetsloven § 7-4
 - Kan bli tilsynssak

Fylkesmannen

Statens helsetilsyn

Reaksjoner - statens helsetilsyn

- Påpeke lovbrudd + råd og veiledning (Fylkesmannen)
- **Advarsel** (faglige feil)
- **Tilbakekall** (uegnethet)
- Begrenset autorisasjon (jobbe underordnet / ha veileder begrenset rekvisisjonsrett..)
- Søke om å få tilbake autorisasjonen